

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

התובעים:

1. רות פוגטש
2. יעקב שפירא
3. עמיחי ירחי
4. חנה סקל
5. שושנה יעקבי
6. נורית ירחי

ע"י ב"כ עו"ד עמיר פרידמן ועו"ד אילן קליינמן

נגד

הנתבעות:

1. כנרת זב"מ-דביר מוציאים לאור בע"מ
2. דביר הוצאה לאור בע"מ
3. משכל הוצאה לאור והפצה בע"מ
4. משכל הוצאה לאור (1981) בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד מיבי מוזר ועו"ד נתנאל חי

1
2

פסק-דין

3
4
5
6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

התובענה שלפני עניינה בטענת התובעים כי הם בעלי זכות יוצרים זכות מוסרית ב"ספר האגדה" מאת חיים נחמן ביאליק ויהושע חנא רבניצקי, וכי הנתבעות הפרו זכויות אלה.

הרקע להגשת התובענה והצדדים לה

1. לרגל 60 שנה לעצמאות מדינת ישראל הוחלט בהוצאת "משכל" להוציא לאור סדרת ספרים חגיגית ומיוחדת בשם "עם הספר", ובה תמצית של אוצרות הרוח ונכסי התרבות המהווים את קאנון הספרות היהודית והעברית (להלן: "**סדרת עם הספר**" או "**הסדרה**"). מדובר בפרויקט שלדברי יוצריו נועד "לספק לקורא המשכיל ולקורא ההדיוט כאחד, שער נוח ורחב לתוך היכל התהילה של התרבות היהודית הטקסטואלית", וכן "לשמש 'כמתאבן' שיעורר את תאבונם של הקוראים לשוב ולעיין ביצירות המופת של התרבות היהודית, בשלמותן" (בסעיף 6 לתצהירו של מר דב (דובי) איכנולד, מנכ"ל הוצאת משכל; להלן: "**איכנולד**"). הסדרה מונה כ- 30 כרכים ובהם יצירות מופת מכל הדורות: החל מהתנ"ך ושישה סדרי משנה, תלמוד בבלי- מסכת ברכות, סידור תפילה, מחזורים לחגים, מבחר מיצירת הרמב"ם, שולחן ערוך, מבחר מספרות המוסר, ספר הכוזרי מאת רבי יהודה הלוי, ויצירות נבחרות מהספרות

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

**03 מרץ 2013
ת"א 1219-09**

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 העברית מאת שלום עליכם, ח"נ ביאליק, ש"י עגנון ויוצרים נוספים (פרסום המתאר את
2 הסדרה צורף כנספח א לתצהיר איכנולד).

3
4 בבחירת היצירות לסדרת עם הספר סייעה למשכל ועדה של חוקרים, רבנים, סופרים
5 ואנשי רוח, המייצגים זרמים שונים בתרבות הישראלית – ועם חבריה נמנו הרב עדין
6 אבן-ישראל שטיינזלץ, א.ב. יהושע, פרופ' ידידיה שטרן (להלן: "פרופ' שטרן"), פרופ'
7 אביעד קליינברג, פרופ' משה הלברטל, הרב יובל שרלו, ד"ר רות קלדרון, ד"ר גדי
8 טאוב, ויורם קניוק; בראשה של הוועדה עמד מר נחום לנגנטל (להלן: "ועדת המומחים"
9 ו-"לנגנטל" בהתאמה). ביצירות רחבות היקף נבחרו על ידי ועדת המומחים חלקים
10 מסוימים מתוך היצירה, שלדעת חבריה "מייצגים, ככל האפשר, את התמצית ואת רוח
11 המפעל כולו, כדי למשוך את לב הקוראים" (בסעיף 4 לתצהיר לנגנטל).

12
13 אחת מן היצירות שקיבלו מקום בסדרת עם הספר הוא "ספר האגדה" מאת ח"נ ביאליק .2
14 ו-"ח רבניצקי" (להלן: "ספר האגדה", "ביאליק" ו-"רבניצקי" בהתאמה). ספר זה הינו
15 "לקט של אגדות ממקורות שונים, שנבחר, תורגם, נערך, שוכתב, וסודר על ידי ביאליק
16 ורבניצקי ז"ל, החל משנת 1903, תוך הוספת מבואות, דברי הסבר, ניקוד וביאורים פרי
17 עטם." (סעיף 16 לתצהיר פוגטש). אין חולק כי מדובר ב"יצירת מופת נדירה, המביאה
18 לידי ביטוי סוגי ספרות וסוגות שהיו נהוגים במהלך השנים, מעשיות, שיחות, דרשות
19 ומאמרים, דברי פיוט ושיר, משלים וחיידודים, גוזמאות ודברי הבאי ועוד" (סעיף 21
20 לתצהיר פוגטש). לספר האגדה שישה חלקים שכל אחד מהם עוסק בנושא מרכזי
21 נפרד, ועל פי חלוקה זאת ארגנו ביאליק ורבניצקי את האגדות בהתאם לנושאן.

22
23 התובעים הם ניניו של רבניצקי. בנו של רבניצקי, מר אליהו רבניצקי ז"ל, היה נשוי לגב'
24 מיכל רבניצקי ז"ל ונולדו להם שני ילדים, יונה ירחי ז"ל ונעמי שפירא ז"ל. התובעים מס'
25 1 ו-2, רות פוגטש (לעיל ולהלן: "פוגטש") ויעקב שפירא הם ילדיה של נעמי שפירא
26 ז"ל; התובעים מס' 3-6, עמיחי ירחי, חנה סקל, שושנה יעקבי ונורית ירחי הם ילדיהם
27 של יונה ירחי ז"ל (התובעים מס' 1-6 יחדיו יכנו להלן: "התובעים").

28
29 התובעים הם גם יורשיו של רבניצקי. הלה השאיר אחריו יורש אחד, בנו אליהו רבניצקי
30 ז"ל (ראו צו המכריז על ירושה מיום 24/7/1944, צורף כחלק מנספח יב לתצהיר
31 פוגטש); את אליהו רבניצקי ז"ל ירשו רעייתו (מיכל רבניצקי ז"ל), ביתו (נעמי שפירא

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 ז"ל), וילדיו של בנו (יונה ירחי ז"ל, שהלך לעולמו לפני אביו) (ראו צו הכרזת ירושה מיום
2 18/9/1957, סומן ת/1). מיכל רבניצקי ז"ל לא כתבה צוואה ולא הוצא לעזבונה צו
3 ירושה – מאחר שלא השאירה אחריה כל רכוש. יחד עם זאת, עוד בחייה היא העבירה
4 את זכויותיה "הנוגעות לקבלת תמלוגים משכר-סופרים, דמי תרגום וזכויות אחרות"
5 כלשונה, לביתה (נעמי שפירא ז"ל) וילדיו של בנה (התובעים מס' 3-6) (ראו הוראותיה
6 מיום 28/10/1973, ת/3). ילדיה של נעמי שפירא ז"ל (התובעים 1-2) הם יורשיה
7 בחלקים שווים (ראו צו קיום צוואה מיום 4/6/00, צורף כחלק מנספח יב לתצהיר
8 פוגטש).

9
10 3. ועדת המומחים מטעם משכל ראתה בספר האגדה "יצירה מונומנטאלית" כלשונו של
11 לנגנטל, שמן הראוי כי תיקח חלק בסדרת עם הספר. ואולם בעוד שכוונתם המקורית
12 של חברי הוועדה היתה להעתיק את הספר במלואו וכמות שהוא, בפועל התברר להם
13 כי לא ניתן לעשות כן במסגרת הזמן והתקציב שהועמדו לרשותם:

14
15 **"הסתבר לנו כי ההקלדה בעייתית ביותר, כי אין בנמצא ניקוד מלא**
16 **ומדויק, וכי אין אפשרות מעשית להוציא את 'ספר האגדה'**
17 **במתכונת המלאה והשלמה, כולל ביאורים עדכניים, במסגרת לוחות**
18 **הזמנים שנקבעו להוצאת הספר במסגרת הסדרה לציון מלאת 60**
19 **שנה למדינה.**

20 ...
21 **בשל רצוננו להתכבד ביצירתם של ביאליק ורבניצקי, וחשוב מכך –**
22 **לכבד את היצירה ואת עורכיה, החלטנו בישיבה שהתקיימה ביום**
23 **11/9/08 לכלול בכרך שיראה אור במסגרת הסדרה המייצגת את**
24 **'ארון הספרים היהודי', את החלק השני של 'ספר האגדה' ובמידת**
25 **האפשר גם את חלקה החמישי של היצירה.**" (סעיפים 7-10 לתצהיר
26 לנגנטל).
27

28 בסופו של יום, המהדורה של ספר האגדה שפורסמה בסדרת עם הספר כללה רק את
29 החלק השני וחלק מן החלק החמישי מן היצירה המקורית; ובנוסף הושמטו דברי
30 הפרשנות, ההסברים והביאורים שנכתבו על ידי ביאליק ורבניצקי. ההקדמה לספר
31 שנכתבה על ידי המחברים הוחלפה במבוא חדש מאת ד"ר רות קלדרון, ועוד במסגרת
32 הסדרה הושמט לחלוטין הניקוד שהופיע ביצירה המקורית (ראו סעיף 73 לתצהיר
33 פוגטש).

34

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 יסודה של התביעה הוא בטענת התובעים שלפיה אותם שינויים שנעשו בספר
2 האגדה במסגרת סדרת עם הספר, מהווים פגיעה בזכויות שיש להם ביצירה.
3
4 .4 הנתבעת מס' 2, דביר הוצאה לאור בע"מ, היא ממשיכת דרכה של "הוצאת דביר"
5 שנוסדה בשנת 1919 באודסה על ידי ביאליק, רבניצקי ואנשי רוח נוספים – במטרה
6 להוציא לאור ספרי לימוד שיקדמו את החינוך הלאומי העברי (להלן תכונה הנתבעת 2,
7 על גלגוליה: "הוצאת דביר"; ראו סעיף 10 לתצהיר פוגטש). לאחר עלייתו של רבניצקי
8 לארץ הפכה הוצאת דביר לעסק משפחתי, שבו עבדו בנו, נכדו ובני משפחה נוספים
9 (ראו עדותה של פוגטש בעמ' 14 לפרוטוקול ש' 25-26). הוצאת דביר משמשת
10 כמוציאה לאור של ספר האגדה, כבר למן המהדורה הראשונה של הספר ועד היום;
11 ויצוין כי על גבי כל המהדורות של ספר האגדה שהודפסו במרוצת השנים נכתב כי כל
12 הזכויות שמורות להוצאת דביר (ראו סעיף 6 לתצהירו של מנהל הנתבעות 1 ו-2, מר
13 ערן זמורה; להלן: "זמורה"). בשנת 1986 נרכשה הוצאת דביר על ידי הנתבעת מס' 1
14 – כנרת-זב"מ-דביר מוציאים לאור בע"מ (ראו עדותה של זמורה בעמ' 35 לפרוטוקול ש'
15 4-5; הנתבעות מס' 1 ו-2 יחדיו יכוננו להלן: "כנרת").
16 בגין מכירות ספר האגדה נהגה הוצאת דביר, וכיום נוהגת כנרת, לשלם לצאצאיו של
17 רבניצקי תמלוגים (ראו סעיף 9 לתצהיר זמורה).
18
19 הנתבעות מס' 3 ו-4, משכל הוצאה לאור והפצה בע"מ ומשכל הוצאה לאור (1981)
20 בע"מ הן שתי חברות העוסקות יחדיו בהוצאה לאור של ספרים במגוון של קטגוריות
21 ספרותיות – בין היתר תחת המותגים "ידיעות אחרונות", "ספרי חמד", וכאמור סדרת
22 עם הספר (לעיל ולהלן: "הוצאת משכל" או "משכל").

העובדות הצריכות לעניין

24
25 .5 עובדות המקרה בעיקרן אינן שנויות במחלוקת בין הצדדים. לאחר שוועדת המומחים
26 המליצה למשכל לכלול את ספר האגדה בסדרת עם הספר, פנה איכנולד (מנכ"ל
27 משכל) לזמורה (מנכ"ל כנרת, המוציאה לאור של ספר האגדה המקורי) וניהל עימו דין
28 ודברים בנדון. זמורה מצידו פנה לפוגטש וסיפר לה כי הוא מעוניין לאפשר את הוצאתו
29 לאור של ספר האגדה במסגרת הסדרה – ופוגטש נתנה את הסכמתה לכך, בשמה
30 ובשם התובעים כולם, בכפוף לכך שהספר יפורסם בשלמותו וללא שינוי עריכה.
31 בשלב זה הודיע זמורה לאיכנולד כי הוא מקבל את הצעתו בנוגע להוצאתו לאור של

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 הספר, וביום 23/9/07 חתמו השניים בשם ההוצאות לאור שהם מייצגים על הסכם
2 שכותרתו "הסכם להוצאת מהדורה מיוחדת זהה למהדורה הקיימת" (להלן: "הסכם
3 ההוצאה לאור", צורף כנספח ג לתצהיר איכנוולד). במסגרת הסכם זה הצהירה כנרת כי
4 היא בעלת "מלוא הזכויות" בספר האגדה (כלשון ההסכם), וכי היא נותנת הרשאה
5 למשכל להוציא את הספר לאור במסגרת סדרת עם הספר מבלי לערוך בו כל שינוי או
6 השמטה:

- 7
8 2.1. ידיעות אחרונות (הוצאת משכל- ע.ב.) תפיק ותוציא לאור את
9 'ספר האגדה' במתכונתו הנוכחית, על כל המופיע בו, ללא כל
10 שינויים השמטות או תוספות וזאת בכרך אחד, באיכות
11 גבוהה הן מבחינת התוכן והן מבחינת העיצוב- הצורני והגרפי
12 (בהתאם לתוכנית סדרת עם הספר).
13 2.2. ידיעות אחרונות תהיה רשאית להחליט על הפורמט והעיצוב-
14 עפי" הקו של הסדרה במסגרתה יוצא לאור 'ספר האגדה'
15 סדרת המדף היהודי – לקראת שנות ה-60. (ההדגשות שלי-
16 ע.ב.)
17

18 עוד על פי הסכם ההוצאה לאור, משכל התחייבה לשאת בכל הוצאות ההפקה, הייצור
19 והפרסום של ספר האגדה בסדרה (סעיפים 2.3 ו- 2.4 להסכם), וכן לשלם לכנרת
20 תמלוגים עבור מכירת כל עותק של הספר ובנוסף שכר סופרים עבור התובעים (סעיף 3
21 להסכם). הצדדים קבעו כי מכירת הספר במסגרת סדרת עם הספר תימשך שלוש שנים
22 בלבד, ובכל מקרה משכל תפסיק למכור את הספר במידה שכנרת תודיע לה על
23 הופעתה של מהדורה מעודכנת של ספר האגדה שאותה מתכננת כנרת להוציא (סעיף
24 2.7 להסכם).

25
26 6. אין חולק כי בעת חתימתו של הסכם ההוצאה לאור לא היתה להוצאת משכל כוונה
27 לעשות שינוי כלשהו בספר האגדה פרט לשינויי עיצוב, ובוודאי שלא לגרוע מהתוכן של
28 הספר ומשלמות היצירה. אף אין חולק כי בסופו של יום משכל הפרה את התחייבויותיה
29 בנדון כלפי כנרת וביצעה שינויים והשמטות בספר שלא הותר לה לעשות. לגרסתה של
30 משכל, ההחלטה להשמיט חלקים מספר האגדה היתה החלטה סבירה בנסיבות
31 שנוצרו, שהתקבלה בתום לב ובעצת ועדת המומחים – והכל במטרה שלא לזוותר כליל
32 על פרסומו של ספר האגדה בסדרת עם הספר (ראו סעיף 21 לתצהיר איכנוולד). וכך
33 הסביר איכנוולד את הנסיבות שבהן משכל הפרה את הסכם ההוצאה לאור:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

- 1 "לאחר שהוענקה לנו הרשות להוציא את 'ספר האגדה' בפורמט
2 המיועד והמיוחד, ולאחר שקיבלנו מ'דביר' חומרי גלם, או אז, הסתבר
3 לנו כי אין אפשרות מעשית להוציא את 'ספר האגדה' במתכונתו
4 המלאה והשלמה, כולל ניקוד מלא ומדויק וביאורים עדכניים, בגדר
5 הפורמט ולוח הזמנים של סדרת 'עם הספר' (שנועדה, כאמור, לצאת
6 לאור לציון מלאות 60 שנה למדינת ישראל), וזאת מחמת היקף
7 היצירה וההקלדה הנדרשת, העדר ניקוד מלא ומדויק בהקלדה,
8 ומחסור בביאורים עדכניים.
9 יובהר – 'ספר האגדה' המקורי הודפס על גבי 'פלטות' ישנות, ועל מנת
10 להוציאו לאור במהדורה מעודכנת ועכשווית היה צורך בהקלדתה
11 מחדש של היצירה.
12 ... אלא שלדאבוננו, התחוור לנו כי לא יעלה בידינו להשלים את
13 המלאכה, ולמעשה אין אפשרות מעשית להוציא את 'ספר האגדה'
14 במתכונתו המלאה והשלמה, כולל ניקוד מלא ומדויק וביאורים עדכניים,
15 בגדר הפורמט ולוח הזמנים של סדרת 'עם הספר'..." (סעיפים 17-19
16 לתצהיר איכנולד).
17
- 18 במהלך חקירתו אף הודה איכנולד כי הוא נושא באחריות לכך שספר האגדה פורסם
19 במסגרת הסדרה תוך ביצוע שינויים והשמטות רבות ביחס לספר המקורי; ועוד הבהיר
20 איכנולד כי הוא מעולם לא קיבל את אישורו של זמורה לכך (ראו בעמ' 58 לפרוטוקול ש'
21 (17-4)).
22
- 23 7. ספר האגדה יצא לאור במסגרת סדרת עם הספר ביום 13/2/09. עוד באותו יום רכשה
24 פוגטש את הספר, והתברר לה לדאבונה כי הוצאת משכל ביצעה בו שינויים והשמטות
25 נרחבים (ראו סעיף 44 לתצהירה וכן סעיף 44 לתצהיר איכנולד). היא מיד פנתה בעניין
26 לזמורה, והלה כתב לאיכנולד ביום 22/2/09 את הדברים הבאים:
27
28 "קיבלתי ליד" את ספר 'האגדה' שראה אור במסגרת- 'עם הספר'.
29 איני יודע איך לומר זאת אבל החוורתי ואני חרד.
30 הספר שפורסם על ידכם- הוא לא החוזה עליו חתמנו.
31 בכמה סעיפים סוכם כי הספר יוצא ככתבו וכלשונו – זהה לגמרי
32 למקור למעט פורמט שונה ועיצוב שונה.
33 הדבר מודגש לאורך החוזה יותר מפעם אחת ובהתאם גם נחתם.
34 בודאי זכור לך המאמץ העצום שעשיתי לשכנע את המשפחה
35 (התובעים- ע.ב.) ולאשר זאת.
36 הספר שראה אור שונה לגמרי ומחזיק רק חלקים מהספר המלא.
37 זוהי הפרה בוטה של ההסכם.
38 ...
39 בהמשך להחלטתי – לא לעשות כלום כנגד הפרה בוטה זאת של כל
40 הסיכומים, אני חייב לציון ולומר שלא תהיה לי שליטה על טענה אם
41 תבוא כזו מצד המשפחה שהיתה צד להסכמות ולהבנות שהושגו

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

- 1 **בינך לביני.** (ההדגשות שלי- ע.ב.) (המכתב צורף כנספח לג לתצהיר
2 פוגטש).
3
- 4 ואמנם כבר למחרת, ביום 23/2/09 הגישו התובעים את התובענה דנן הן נגד כנרת והן
5 נגד הוצאת משכל – בטענה שלפיה הוצאתו לאור של ספר האגדה במתכונת שנבחרה
6 על ידי משכל מפרה את זכויותיהם הכלכליות והמוסריות ביצירה. בד בבד עם התובענה
7 עתרו התובעים גם לקבלת צווים זמניים נגד הוצאת משכל וכנרת – האוסרים עליהן
8 להוציא לאור, להפיץ או למכור את הכרך הרלוונטי בסדרת עם הספר, ומורים להן
9 לאסוף ממדפי חנויות הספרים את כל העותקים הקיימים של כרך זה (בש"א
10 4703/09).
- 11
- 12 ביום 25/2/09 פנה זמורה לאיכנולד באמצעות הדואר האלקטרוני, והודיע כי בנסיבות .8
13 שנוצרו אין מנוס לדידו מלעצור מיד את שיווקו של כרך ספר האגדה בסדרה, ולאסוף
14 את כל העותקים שהופצו זה מכבר לחנויות (ראו נספח לד לתצהיר פוגטש). איכנולד
15 הסכים לאמור, ולדבריו כבר למחרת היום הופסקה הפצת הכרך והוא נאסף מן המדפים
16 (ראו סעיפים 44-45 לתצהירו, וכן עדותו בעמ' 59 לפרוטוקול ש' 11-12 ובעמ' 60 ש'
17 4-11). במצב דברים זה קבע בית המשפט כי הדיון בבקשת התובעים לסעדים זמניים
18 התייתר, והורה על מתן הצווים הזמניים בנוגע לאיסור על הפצת הכרך של ספר האגדה
19 בסדרה ועל איסוף כל העותקים הקיימים (ראו החלטת כבוד השופט י' זפט מיום
20 18/3/09).
- 21
- 22 יצוין כי על פי נתוני הנהלת החשבונות של הוצאת משכל, הכרך של ספר האגדה
23 שבסדרת עם הספר הוצע למכירה למן יום 13/2/09 ועד 26/2/09 בלבד; כאשר
24 במהלך אותה תקופה נמכרו 5,516 עותקים של הכרך ו- 225 עותקים נוספים חולקו
25 בחינם. רווחיה של משכל מן המכירה היו בסך כולל של 7,678 ₪ (ראו סעיף 44
26 לתצהיר איכנולד; וכן תצהיר מאת רו"ח יוסף כץ המשמש כרואה החשבון של הוצאת
27 משכל, להלן: "רו"ח כץ", ועדותו בעמ' 45 לפרוטוקול ש' 21-22; תדפיסי הנהלת
28 החשבונות של הוצאת משכל סומנו ת/14).
- 29
- 30 ביום 30/3/09 עתרו התובעים פעם נוספת לבית המשפט, בבקשה על פי פקודת ביזיון .9
31 בית המשפט לאכוף על כנרת ועל משכל לציית לצווים הזמניים שהוצאו נגדן. על פי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 הנטען מפי התובעים בבקשה, חרף ההחלטה מיום 18/3/09 עדיין פורסם באתרי
2 אינטרנט שונים דבר מכירתו של כרך ספר האגדה בסדרת עם הספר; ועוד נטען כי
3 הוצאת משכל לא מחקה את הכרך מתצלום של הסדרה כולה המשמש אותה לצרכי
4 פרסום ושיווק (בש"א 7240/09). הבקשה נדחתה לאחר קבלת תגובות מאת כנרת
5 ומשכל, וכך נקבע:

6
7 "ככל שהפרסום באתרים שונים באינטרנט מהווה הפרה של הצו, וככל
8 שניתן לייחס את ההפרה למשיבות גם אם הפרסום לא נעשה על פי
9 הזמנתן או אישורן, המשיבות פנו לאתרים השונים שפורטו בבקשה
10 ודרשו להסיר את הפרסום והפרסום הוסר. בהיות צווי אכיפה נושאים
11 פניהם לעתיד, נחה דעתי שאין יסוד לחשש להפרה בעתיד בעניין זה,
12 בוודאי לא כזו שהמשיבות תהיינה שותפות לה במישרין או אפילו
13 בעקיפין."
14

15 ולעניין הצילום הנועד לצרכי פרסום –

16
17 "בתצלום הנדון נראים 31 ספרים, כשבגב כל ספר מודפס שמו. בגב
18 אחד מהם רשומות המילים 'ספר האגדה'. התצלום אינו חלק ממהלך
19 שיווקי שנועד לקדם באופן פרטני את מכירת ספר האגדה, ונועד אך
20 להדגים לציבור את ההיקף הנרחב של הסדרה, להביא לתודעת
21 הציבור את הסדרה בכללותה.
22 דעתי היא שאין לראות במחדלן של המשיבות במחיקת המילים 'ספר
23 האגדה' מגב הספר בתצלום האמור ביזוי צו המניעה הזמני. אוסיף כי
24 המבקשים לא טרחו לפנות בעניין זה למשיבות לפני הגשת הבקשה,
25 ולא התקיימו נסיבות המצדיקות פניה לבית המשפט ללא ניסיון ליישב
26 את העניין בהידברות."
27

28 **תמצית המחלוקת בין הצדדים והמסגרת הנורמטיבית לדיון**

29 10. כפי שכבר צוין, אין חולק כי התובעים הסכימו לפרסום ספר האגדה במסגרת סדרת עם
30 הספר, ואולם הסכמתם היתה כפופה לך שתישמר שלמות היצירה ולא יבוצע בה כל
31 שינוי או השמטה. גם אין ולא יכול להיות חולק כי בסופו של יום נעשו במסגרת הסדרה
32 שינויים דרמטיים ביחס ליצירה המקורית – ובכלל זה הושמטו פרקים רבים מהספר,
33 הוסרו לחלוטין הפירושים והביאורים שנכתבו על ידי ביאליק ורובצניקי וכך גם המבוא
34 שכתבו לספר, וכן הוסר הניקוד. את התובענה דן הגישו התובעים מכוח חוק זכות
35 יוצרים, התשס"ח-2007 (להלן: "חוק זכות יוצרים" או "החוק") בטענה שפרסום ספר
36 האגדה בסדרת עם הספר מפר את הזכויות שיש להם ביצירה – ובהקשר זה טוענים
37 התובעים כי הם בעלים הן בזכות יוצרים והן בזכות מוסרית בספר האגדה. הסעד

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

- 1 המבוקש בתובענה הוא הפיצוי הסטטוטורי המרבי הקבוע בחוק זכות יוצרים – בסך
2 100,000 ש"ח בגין הפרת זכות יוצרים, ובסכום דומה בגין הפרת הזכות המוסרית
3 (ובסך הכל 200,000ש"ח). כן עותרים התובעים לצו מניעה קבוע האוסר על מי
4 מהנתבעות להפיץ או למכור את ספר האגדה במסגרת סדרת עם הספר, וצו נוסף
5 המורה על איסוף כל העותקים הקיימים של כרך זה והשמדתם.
6
7 עוד נטען כי הוצאת משכל התעשרה על חשבון היצירה המקורית שלא כדין, ועליה
8 להשיב את ההתעשרות לתובעים – מכוח חוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט-
9 1979. עילות תביעה נוספות שנטענו בכתב התביעה זנחו על ידי התובעים בסיכומי
10 הטיעונים מטעמם.
11
12 11. חוק זכות יוצרים נכנס לתוקף שישה חודשים לאחר פרסומו, ביום 25/8/08 (ראו סעיף
13 77 לחוק), והוא חל על פעולה שנעשתה ביצירה לאחר מועד זה; וכך גם לגבי יצירה
14 שנוצרה לפני מועד כניסתו לתוקף של החוק – בכפוף למספר סייגים המפורטים בסעיף
15 78 לחוק, שאינם רלוונטיים לענייננו. ספר האגדה נכתב על ידי ביאליק ורבניצקי שנים
16 רבות קודם לחקיקתו של חוק זכות יוצרים, וההפרה לכאורה של זכויות התובעים
17 הנטענות נעשתה לאחר מכן (ביום 13/2/2009) – ומשכך חוק זה מהווה את המסגרת
18 הנורמטיבית לדין.
19
20 סעיף 11 לחוק מגדיר מהי זכות יוצרים, כדלקמן:
21
22 " זכות יוצרים ביצירה היא הזכות הבלעדית לעשות ביצירה, או בחלק
23 מהותי ממנה, פעולה, אחת או יותר, כמפורט להלן, בהתאם לסוג
24 היצירה:
25 (1) העתקה כאמור בסעיף 12 – לגבי כל סוגי היצירות;
26 (2) פרסום – לגבי יצירה שלא פורסמה;
27 (3) ביצוע פומבי כאמור בסעיף 13 – לגבי יצירה ספרותית, יצירה
28 דרמטית, יצירה מוסיקלית ותקליט;
29 (4) שידור כאמור בסעיף 14 – לגבי כל סוגי היצירות;
30 (5) העמדת היצירה לרשות הציבור כאמור בסעיף 15 – לגבי כל
31 סוגי היצירות;
32 (6) עשיית יצירה נגזרת כאמור בסעיף 16, ועשיית הפעולות
33 המנויות בפסקאות (1) עד (5) ביצירה הנגזרת כאמור – לגבי
34 יצירה ספרותית, יצירה אמנותית, יצירה דרמטית ויצירה
35 מוסיקלית;

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

**03 מרץ 2013
ת"א 1219-09**

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

- 1 השכרה כאמור בסעיף 17 – לגבי תקליט, יצירה קולנועית
2 ותוכנת מחשב.
3
- 4 חרף האמור, בפרק מיוחד קובע החוק שורה של שימושים מותרים ביצירה מוגנת
5 בזכות יוצרים – ובין היתר שימוש להוראה ומחקר, דיווח עיתונאי, שימוש בהליכים
6 משפטיים או מינהליים, שידור או העתקה של יצירה הממוקמת במקום ציבורי וכיוצא
7 באלה (ראו סעיפים 18-32 לחוק). תקופתה של זכות יוצרים היא משך כל חייו של
8 היוצר וכן שבעים שנה לאחר מותו (סעיף 38 לחוק); וכאשר היצירה נוצרה על ידי
9 מספר יוצרים במשותף כבענייננו – תקופת הזכות היא משך כל חייו של היוצר האחרון
10 שנותר בחיים וכן שבעים שנה לאחר מותו (סעיף 39 לחוק). עוד נקבע בחוק, כי זכות
11 יוצרים ניתנת להעברה בחוזה או על פי דין – למשל בצוואה (סעיף 37 לחוק).
12
- 13 פרט לזכות יוצרים, החוק מגדיר גם זכות מוסרית ביצירה. סעיף 46 לחוק, כותרתו
14 "זכות מוסרי מהי" והוא קובע לאמור:
15
16 " זכות מוסרית ביחס ליצירה היא זכות היוצר –
17 (1) כי שמו ייקרא על יצירתו בהיקף ובמידה הראויים בנסיבות
18 העניין;
19 (2) כי לא יוטל פגם ביצירתו ולא יעשה בה סילוף או שינוי צורה
20 אחר, וכן כי לא תיעשה פעולה פוגענית ביחס לאותה יצירה,
21 והכל אם יש באילו מהם כדי לפגוע בכבודו או בשמו של
22 היוצר."
23
- 24 הזכות המוסרית היא זכות אישית שאינה ניתנת להעברה, השייכת רק ליוצר ולאחר
25 מותו לצאצאיו, בין אם הם בעלים גם בזכות יוצרים ובין אם לאו; תקופתה של הזכות
26 המוסרית היא משך תקופת זכות היוצרים באותה יצירה (ראו סעיף 45 לחוק). נוסף על
27 כן, מי שרשאי להגיש תובענה בשל פגיעה בזכות מוסרית הוא רק היוצר, ולאחר מותו –
28 רק בן זוג, צאצא, הורה או אח של היוצר (סעיף 55 לחוק).
29
- 30 12. עיקר הגנתן של כנרת והוצאת משכל (יחדיו יכנו להלן: "הנתבעות") מפני התביעה
31 מתמצית בטענה כי אין לתובעים זכות כלשהי בספר האגדה – לא זכות יוצרים ולא
32 זכות מוסרית. בתוך כך נטען כי לא עלה בידי התובעים להוכיח שהם צאצאיו של
33 רבניצקי, ואף לא כי ירשו ממנו את זכות היוצרים. עוד נטען כי ספר האגדה כלל אינו
34 מהווה יצירה מוגנת על פי חוק זכות יוצרים – באשר "ארץ המוצא" שלו אינה ישראל,

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 ומכל מקום בהיותו אוסף של אגדות, ספר האגדה נעדר את יסוד המקוריות ביצירה
2 הדרוש לפי החוק. טענה נוספת מפי הנתבעות היא שבניגוד לעמדת התובעים כי
3 השמטת חלקים מהספר במסגרת סדרת עם הספר פוגעת בזכות המוסרית ביצירה –
4 מכתביהם של ביאליק ורבניצקי ניכר כי הם היו דווקא מעוניינים לקרב את יצירתם לכל
5 בית ישראל באופן שעשתה הוצאת משכל. ועוד בעניין זה נטען כי גם אם מדובר
6 בהפרת זכות יוצרים או בפגיעה בזכות מוסרית, הרי שמטרתו הנעלה של הפרסום
7 מגנה עליו מפני התביעה.

8

9 יצוין כי אף על פי שבראשית הדיון בתובענה, כנרת והוצאת משכל התגוננו מפניה
10 בנפרד – בסמוך לפני שמיעת ההוכחות הן הודיעו לבית המשפט כי החליטו על ייצוג
11 משותף. במצב דברים זה, במסגרת סיכומי הטענות הציגו הנתבעות חזית אחידה נגד
12 התובעים.

13

14

דין

15 מטעם התובעים הוגש תצהירה של פוגטש. מלכתחילה הוגש גם תצהיר מאת התובע
16 מס' 2, ואולם הוא נמשך מהתיק בהסכמה (ראו עמ' 32 לפרוטוקול ש' 16-20).
17 מטעם כנרת הוגש תצהירו של זמורה; מטעם הוצאת משכל הוגשו תצהירים מאת
18 איכנולד, לנגנטל, פרופ' שטרן ור"ח כץ.

19

20

המצהירים נחקרו על התצהירים.

21

22 יצוין כי הדיון בתובענה התעכב מעת לעת לפרקי זמן ממושכים, וזאת לצורך ניסיונות
23 שערכו הצדדים ליישב את הסכסוך שביניהם בדרך של פשרה. ניסיונות אלה לא צלחו
24 בסופו של יום, והצדדים הקדישו מקום נרחב בסיכומי הטענות להאשמות הדדיות
25 בנוגע להכשלתם של מאמצי הפשרה. אמנם סברתי כי בנסיבות המקרה מן הראוי היה
26 שיימצא מתווה הולם לפשרה, ואולם משזה לא הושג אין לי אלא להצר על כך – ואין
27 מקום לברר מה היתה מידת תרומתו של כל אחד מהצדדים לתוצאה זאת.

28

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 **אלו זכויות יש לתובעים בספר האגדה, אם בכלל?**

2 14. כפי שכבר צוין, לטענת התובעים הם בעלים הן בזכות יוצרים והן בזכות מוסרית בספר
3 האגדה, ואילו לגישת הנתבעות אין לתובעים מעמד כלשהו בתובענה משום שהם חסרי
4 זכויות ביצירה. בתוך כך טוענות הנתבעות כי התובעים כלל לא הוכיחו שהם צאצאיו של
5 רבניצקי או יורשיו, ומכל מקום לגרסתן של הנתבעות דביר בלבד היא בעלת זכות
6 היוצרים בספר האגדה.

7

8 אומר מיד כי אין מקום לטענת הנתבעות שלפיה התובעים לא הוכיחו את קשריהם
9 המשפחתיים עם רבניצקי. ראשית דבר, התובעים הציגו לתיק בית המשפט צווי ירושה
10 וקיום צוואה התומכים כדבעי בגרסתם שלפיה הם ניניו של היוצר – הכל כמפורט בפרק
11 העובדתי. בנוסף לכך, זמורה עצמו הבהיר בעדותו כי במרוצת השנים מאז רכשה כנרת
12 את הוצאת דביר הוא שמר על קשר מיוחד עם התובעים **מתוקף מעמדם כצאצאיו של**
13 **רבניצקי** – שבמסגרתו נהג להתייעץ עם התובעים ולשתף אותם בקבלת החלטות
14 בנוגע להוצאת מהדורות חדשות והדפסות חדשות של הספר:

15

16 "ת: ביאליק ורבניצקי הם כותבי הספר והמשפחה (התובעים- ע.ב.)
17 הם חלק מהיורשים ואני מכבד אותם כחלק מהאנשים
18 שקשורים ביצירה הזאת. כך נהגנו כל השנים עם הסופרים.

19

20 ...
21 ש: ...אם אתה בעל הזכויות, מדוע שמחת לקבל את אישורם
22 והסכמתם של היורשים להוצאה המהודרת?

23

24 ת: אמרתי כבר שאנחנו משתפים בד"כ את המשפחה. אנחנו
25 נוהגים כך בכל הספרים. כשיש יורשים ומשפחה אנחנו נוהגים
26 להתיעץ, לשתף, לשמוע, להגיד את דעתנו. (ראו עדותו של
27 זמורה בעמ' 36 לפרוטוקול ש' 18-19 ובעמ' 37 ש' 14-18).

28

29 חשוב להוסיף ולהבהיר בהקשר זה, כי ניכר מן העדויות והראיות שהובאו בתובענה כי
30 בהיותם צאצאיו של רבניצקי מייחסים התובעים חשיבות עליונה לכבודו כיוצר ולשלמות
31 יצירתו. הרושם הוא שתחושת השליחות שבהגנה על ספר האגדה כיצירת מופת
32 מונומנטאלית בוערת בעצמותיהם של התובעים, היא מהווה חלק בלתי מבוטל ממפעל
33 חייהם, והיא גם המניע להגשתה של התובענה דנן. מן הראוי להביא בהקשר זה מקצת
34 הדברים שנאמרו על ידי פוגטש בחקירתה:

35

36 "אנחנו גדלנו במורשת הזאת. כמו שלמישהו יש את ריח השדות לנו
37 יש את ריח בית הדפוס. המעורבות של כולנו בכל הגילאים היתה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 **בכל נושא ובכל החלטה** (המעורבות בנוגע לספר האגדה- ע.ב.)" (ראו)
2 עמ' 21 לפרוטוקול ש' 18-20).
3

4 הנה כי כן התובעים הם צאצאיו של רבניצקי, ומשכך ועל פי סעיף 55 לחוק זכות יוצרים
5 עומדת להם **זכות תביעה בגין הפרת הזכות המוסרית** ביצירה. ואולם בניגוד לזכות
6 המוסרית שהיא זכות אישית של היוצר, זכות יוצרים ביצירה ניתנת להעברה – ובהקשר
7 זה גרסת הנתבעות היא שזכות היוצרים בספר האגדה הועברה על ידי ביאליק
8 ורבניצקי להוצאת דביר שהוקמה על ידם. התובעים מצידם משיבים על כך כי העברה
9 מעין זאת של זכות היוצרים לא נעשתה מעולם.
10

11 אומר מיד כי בנסיבות המקרה ההכרעה בשאלת הבעלות בזכות היוצרים היא מוקשית.
12 ראשית דבר, בעוד שחוק זכות יוצרים הוא בעל תחולה טריטוריאלית – אין חולק כי
13 ספר האגדה נכתב על ידי ביאליק ורבניצקי ואף פורסם לראשונה באוקראינה. מעבר
14 לכך, הפרסום הראשון של הספר נעשה לפני שנים רבות, כפי הנראה בעשור הראשון
15 של המאה הקודמת, ומטעם זה אין בנמצא מי שיעיד על הקצאת הזכויות שנעשתה
16 ביצירה (ראו עדותה של פוגטש בעמ' 18 לפרוטוקול ש' 19-24). זאת ועוד: על פי
17 הוראות החוק, זכות יוצרים נמשכת עד לתום שנת השבעים לפטירת היוצר האחרון
18 שנותר בחיים – ובעניינו מדובר ברבניצקי, שנפטר בשנת 1944 (צו המכריז על ירושתו
19 של רבניצקי מיום 24/7/1944 צורף כחלק מנספח יב לתצהיר פוגטש); התובענה דן
20 הוגשה אפוא זמן קצר לפני שזכות היוצרים בספר האגדה עומדת לפקוע – בשנת
21 2014. ומעל לכל, אין בידי מי מהצדדים הטוען לבעלות בזכות היוצרים ביצירה, ראיה
22 פוזיטיבית לגרסתו.
23

24 סעיף 33(1) לחוק זכות יוצרים מורה כי "היוצר של יצירה הוא הבעלים הראשון של
25 זכות היוצרים ביצירה"; וסעיף 37(ג) לחוק מוסיף כי "חזזה להעברת זכות יוצרים או
26 למתן רישיון ייחודי לגביה, טעון מסמך בכתב". שילוב של הוראות אלה מקים לכאורה
27 חזקה שלפיה בהעדר מסמך בכתב המעיד על העברת זכות היוצרים מרבניצקי להוצאת
28 דביר כנטען על ידי הנתבעות – התובעים הם בעלי זכות היוצרים בהיותם יורשיו כדין
29 של היוצר. ואולם סעיף התחולה של חוק זכות יוצרים מורה כי ההוראות הללו לא יחולו
30 על יצירה שנוצרה לפני מועד תחולתו של החוק או על העברת זכות יוצרים שנעשתה
31 לפני מועד זה (ראו סעיפים 78(ה)-(ו) לחוק); ואיש מהצדדים לא מצא לנכון להתייחס

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 לדין הקודם החל בעניין זה. אם לא די בכך, חוק זכות יוצרים מתנה את ההגנה על זכות
2 יוצרים ב"זיקה לישראל" – כלומר שהיצירה פורסמה לראשונה בישראל, או שיוצרה היה
3 אזרח ישראלי בעת יצירתה (ראו סעיף 8 לחוק); דרישה זאת אינה מתקיימת בענייננו –
4 באשר הוברר כי ספר האגדה פורסם לראשונה באוקראינה על ידי ביאליק ורביניצקי
5 טרם עלייתם לישראל. אמנם לפי סעיף 9 לחוק אפשר שיצירה "זרה" תהא מוגנת מכוח
6 התחייבות בינלאומית שקיבלה על עצמה ישראל – ואולם הדבר דרוש הוכחה, תוך
7 התייחסות לאמנה רלוונטית שאליה הצטרפה ישראל; וגם זאת לא נעשה כדבעי
8 בענייננו, על ידי מי מהצדדים [ראו: תמיר אפורי **חוק זכות יוצרים** עמ' 102-103
9 (2012); להלן: "אפורי"]. יצוין כי הנתבעות ביקשו לטעון לעניין זה לראשונה רק
10 במסגרת סיכומי הטיעונים מטעמן – תוך הרחבת חזית אסורה.
11
12 16. הראיות הקיימות בנוגע לזכות היוצרים בספר האגדה הן נסיבתיות בלבד.
13
14 מצד אחד- במקביל להוצאת ספר האגדה במסגרת סדרת עם הספר, בשנת 2007
15 כנרת והתובעים הגיעו להסכמות בנוגע להוצאת מהדורה חדשה ומהודרת לספר
16 בשיתוף עם "קרן אבי-חי" ובניהולו המקצועי של פרופ' אביגדור שנאן (ראו תכתובת בין
17 הצדדים לבין עצמם ולבין פרופ' אביגדור שנאן, שצורפה כנספחים יד-יט לתצהיר
18 פוגטש). בהקשר זה חתמו הצדדים על חוזה, שבמבוא לו נכתב כי התובעים "מצהירים
19 כי הם בעלי זכויות היוצרים ושכר הסופרים ביצירותיו של י. ח. רביניצקי ז"ל" (החוזה
20 צורף כנספח כ לתצהיר פוגטש).
21
22 מצד שני, אין חולק כי במרוצת השנים למן הפרסום הראשון של ספר האגדה ועד
23 היום – על גבי כל אחת מן המהדורות של הספר ובכל אחת מן ההדפסות שלו
24 נרשם כי הוצאת דביר היא בעלת זכות היוצרים ביצירה. בהקשר זה יובהר כי מצופה
25 מן התובעים, שספר האגדה ומפעלו של רביניצקי הם כה קרובים לליבם, כי ככל שסברו
26 שהם בעלי זכות יוצרים בספר האגדה – שלא ישתקו לנוכח האמור באופן חד משמעי
27 על גבי הספר עצמו. הדברים מקבלים משנה תוקף, שעה שפוגטש המשמשת כנציגתם
28 של התובעים בכל הנוגע לזכויותיהם הנטענות בספר האגדה, היא עורכת דין
29 בהשכלתה – ועל כן ודאי ברורה לה הנפקות המשפטית של ייחוס זכות היוצרים
30 להוצאת דביר. ועוד יובהר: הכיתוב בנוגע לזכויותיה של הוצאת דביר בספר האגדה
31 הופיע על גביו כבר למן המהדורה הראשונה שפורסמה – קרי: עוד בחייו של רביניצקי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

- 1 (שהלך לעולמו בשנת 1944 כאמור). במצב דברים זה, נראה כי התובעים מושקטים
2 מלטעון לזכות היוצרים בספר האגדה.
3
4 .17 התובעים מוצאים שלל רב בעובדה שלפיה מאז ומתמיד הוצאת דביר ובהמשך כנרת
5 נוהגות לשלם ליורשיו של רבניצקי "שכר סופרים" בגין מכירות של ספר האגדה. ואולם
6 קבלת התשלום כשלעצמה אינה מעידה דווקא על כך שקיימת להם זכות יוצרים בספר:
7 תמלוגים על בסיס מכירות יכולים להשתלם הן עבור מתן רישיון שימוש בזכות היוצרים,
8 והן בתמורה לזכות היוצרים עצמה [ראו: אסף יעקב "בעלות בזכות היוצרים", מיכאל
9 בירנהק וגיא פסח יוצרים זכויות – קריאות בחוק זכות יוצרים (2009) בעמ' 323-
10 320; להלן: "בירנהק ופסח"]. ואמנם לנגנטל (יו"ר ועדת המומחים), למשל, ציין
11 בעדותו כי הוא עצמו אינו בעלים בזכות היוצרים במספר ספרים שחיבר והוצאו לאור על
12 ידי משכל, ואולם הוא זכאי לקבלת תמלוגים בגין מכירות הספרים מן המוציאה לאור
13 (ראו בעמ' 53 לפרוטוקול ש' 14-22). ועוד בהקשר זה, איכנולד ציין בעדותו כי נהוג
14 שההוצאה לאור היא בעלת זכות היוצרים ביצירה (ראו בעמ' 54 לפרוטוקול ש' 8-10).
15 לא מן הנמנע אפוא כי שכר הסופרים משולם ליורשי רבניצקי בתמורה להעברת זכות
16 היוצרים לידי המוציאה לאור; ואין כאמור בעצם התשלום כדי להעיד על כך שזכות
17 היוצרים היא בבעלותם.
18
19 ועוד יציין, כי גם אופי היחסים שבין כנרת לבין התובעים במרוצת השנים אינו מעיד
20 כשלעצמו על מצבת הזכויות בספר האגדה. כפי שכבר הוברר, זמורה נהג כעניין של
21 מדיניות לשתף את התובעים בקבלת החלטות בנוגע להוצאת מהדורות והדפסות
22 חדשות של היצירה. ואולם ניכר מדבריו כי כך נעשה לא מחמת חובה שבדין – אלא
23 לנוכח זיקתם של התובעים לרבניצקי, והכבוד שרחש להם מכוח מעמד זה (ראו בעמ'
24 36 לפרוטוקול ש' 18-19 ובעמ' 37 ש' 14-18). מכל מקום בהיותם של התובעים
25 צאצאיו של רבניצקי ומכוח זכותו המוסרית ביצירה, עומדת לתובעים הזכות לשמירה על
26 שלמותה של יצירתו – וגם, ואולי בעיקר, מטעם זה נדרשה מעורבותם בהוצאת
27 מהדורות חדשות של הספר.
28
29 התוצאה היא אפוא שלא עלה בידם של התובעים להוכיח כי הם בעלי זכות יוצרים
30 בספר האגדה.
31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

האם הופרה הזכות המוסרית בספר האגדה?

1
2 18. הזכות המוסרית היא כאמור זכות אישית, שיסודה בקשר האישי והמיוחד שבין היוצר
3 ליצירתו, והיא נפרדת מזכות היוצרים ביצירה. עם זאת, הזכות המוסרית קיימת רק
4 ביחס ליצירה שיש בה זכות יוצרים וכל עוד שזכות זאת בתוקף (ראו: אפורי, שם, בעמ'
5 336-335).
6
7 בהקשר זה יש להבהיר כי מאחר שעמדתן היסודית של הנתבעות בתיק היא שכנרת
8 היא הבעלים בזכות היוצרים בספר האגדה, הרי שגם לגישתן זכות כזאת קיימת
9 ביצירה ומשכך גם זכות מוסרית. אמנם נטען על ידי הנתבעות כי ספר האגדה נעדר את
10 יסוד "המקוריות" הדרוש לשם קיומה של זכות יוצרים ביצירה – ואולם מוטב היה
11 אלמלא טענה זאת נטענה. מעמדתן זו של הנתבעות עולה לכאורה כי ספר האגדה אינו
12 אלא מקבץ של אגדות חז"ל שהפכו לנחלת הכלל ועל כן אינן מוגנות. עמדה זאת
13 מתעלמת שלא כדין משאר הרוח ועבודת היצירה שהשקיעו המחברים בליקוט האגדות,
14 תרגומן, סידורן לפי נושאים וכתובת ביאורים ופירושים לאגדות – שבגינן נחשב הספר,
15 גם בחלוף שנים רבות מעת פרסומו לראשונה, כיצירת מופת ספרותית. נוסף על כן,
16 ברור כי גם לגישת הנתבעות אין בדברים ממש, וכי הם נאמרו מן השפה ולחוץ; שהרי
17 ברי כי הנתבעות לא היו מתקשרות ביניהן בהסכם ההוצאה לאור, תוך הסכמה על
18 פרסום הספר בתמורה לתמלוגים שישולמו הן לתובעים והן לכנרת, אלמלא נודע ערך
19 יצירתו ומקורו לספר האגדה של ביאליק ורבניצקי. יתר על כן, במסגרת סדרת עם
20 הספר נכתבו מטעם משכל עצמה דברי מבוא לספר האגדה, המפרטים ומהללים את
21 ערכה הספרותי המקורי של יצירה זאת:

22
23 "מפעלם של רבניצקי וביאליק מתייחד בשני דברים המקלים על הבא
24 בשערי אגדות חז"ל:

25 1. תרגום ופירוש – העורכים תרגמו את החומר הארמי רובו ככולו
26 לעברית, וכן הוסיפו פירוש קצר להבהרת המילים הקשות ורצף
27 העלילה.

28 2. כינוס וסידור – במשך כמה שנות עבודה כינסו העורכים את כל
29 האגדה המשובחת (לטעמם) וסידרו אותה לפי נושאים.
30

31 העריכה הנושאת של כינוס האגדה שונה מן השיטה המוסרית
32 המקובלת של אריגת האגדה על פי סדר פסוקי המקרא (או על פי סדרן
33 בתלמוד, בעין יעקב). שינוי זה בא להשיג שתי מטרות: האחת- החופש
34 האמנותי ליצור רצף שלם ויפה מבחינה ספרותית, והשנייה- העמדת
35 האגדה כסוגה עצמאית. הגשמת מטרות אלו מאפשרת את ראיית עולם

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

- 1 האגדה במלוא היקפו ומשמעותו, מעבר להתייחסות לפרטי אגדה
2 השונים."
3
- 4 19. על פי סעיף 46 לחוק זכות יוצרים, מן הזכות המוסרית נגזרות שתי זכויות משנה:
5 "זכות ההורות" ו-"זכות לשלמות היצירה". זכות ההורות, או בשמה הנוסף הזכות
6 לייחוס, היא זכותו של היוצר כי יצירתו תפורסם בציון שמו. הזכות לשלמות היצירה היא
7 זכותו של היוצר למנוע פעולה ביצירה העלולה לפגוע בשמו או בכבודו. זכות זאת,
8 שהיא הרלוונטית לענייננו, הוכרה בספרות המשפטית כחשובה מבין זכויות המשנה של
9 הזכות המוסרית:
- 10
11 "הזכות לשלמות היצירה היא לב-ליבה של הזכות המוסרית. כאמור
12 לעיל, היא שמבחינה מוצרי תרבות משאר המוצרים. חובת הייחוס
13 אינה קשה ליישום, והיא אף מתיישבת עם כללי אתיקה בסיסיים.
14 לעומת זאת, שמירה על שלמותה של היצירה כרוכה באיזון עדין יותר
15 בין זכויות וחירויות שונות, וטומנת בחובה הכרעה ערכית ותרבותית
16 עמוקה יותר. במשטר שאינו מגן על זכותו של היוצר לשלמות יצירתו,
17 בעליה של יצירה או של זכות היוצרים בה יכול לעשות בה ככל העולה
18 על רוחו, גם אם יש בכך כדי לפגוע בשלמותה של היצירה, כפי שנוצרה
19 על ידי יוצר, לסלפה או לפגום בה." [טוני גרינמן "הזכות המוסרית מ-
20 Moral Rights - ל-Droit Moral", בירנהק ופסח, עמ' 461].
21
- 22 סעיף 46 לחוק מונה שלוש אפשרויות לפעולה אסורה ביצירה: הטלת פגם, סילוף,
23 ושינוי צורה אחר. נראה כי לענייננו רלוונטית אפשרות ה"סילוף":
24
25 "הביטוי 'סילוף' נראה קשור לשינוי טקסטואלי ועשוי להתאים בעיקר
26 ליצירה ספרותית או דרמטית. שיבושי לשון וטעויות דפוס עשויים
27 לעלות כדי פגיעה בזכות המוסרית." (אפורי, שם, בעמ' 359).
28
- 29 וכן –
- 30
31 "מן הראוי לפרש את המונח 'סילוף' כשינוי של אופן הביטוי שבחר
32 היוצר, או תוכנו, עד שאין הוא תואם את עוד את החלטותיו היצירתיות
33 והתוכניות בעת שיצר את יצירתו. סילוף אף עלול – אך אינו חייב –
34 לשנות את משמעות היצירה או את המסר שלה. אם כן, מטבעו של
35 סילוף שיגרום, במרבית המקרים, לפגיעה בכבוד היוצר, ואפשר גם
36 בשמו. הפסיקה רוויה במקרים שבהם זכותו של היוצר לשלמות נפגעה
37 על-ידי סילוף יצירתו. מקרים בולטים הם...עריכה וקיצור של תכנית
38 טלוויזיה, ששודרה תוך השמטת קטעים כדי לפנות זמן לפרסומות
39 והשמטת קטעים אחרים שתכנם נחשב וולגרי או בעל תכנים אחרים
40 שלא התאימו לשידור; ...הוספת צבעים לסרט קולנוע שהוסרט במקור

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

- 1 בשחור לבן משיקולים אמנותיים; הוצאה לאור של ספר באיכות
2 הדפסה, בצבע ובנייר ירודים; ... [טוני גרינמן זכויות יוצרים (2008),
3 בעמ' 857]; להלן: "גרינמן".
4
- 5 במקרה דנן אין כאמור חולק כי ספר האגדה פורסם במסגרת סדרת עם הספר תוך
6 ביצוע שינויים והשמטות דרמטיים: חלקים ניכרים מן היצירה הושמטו ממנה לחלוטין,
7 ובנוסף הוסרו הניקוד, ההקדמה והפירושים והביאורים שכתבו ביאליק ורבינצקי – שהם
8 חלק אינטגרלי מן היצירה. לא בכדי, כאשר נשאל פרופ' שטרן מוועדת המומחים,
9 שהעיד מטעם הנתבעות, אם לדעתו הספר שהוצא במסגרת סדרת עם הספר בכלל
10 דומה לספר האגדה המקורי – השיב הלה בכנות בשלילה (ראו עדותו בעמ' 44
11 לפרוטוקול ש' 6-8). ודוק: לא מדובר בעניין שבמומחיות, אלא שעיון בספר האגדה
12 המקורי מגלה על פניו כי בסדרת עם הספר הובאה גרסה מקוצרת, דלה וחסרה של
13 היצירה.
14
- 15 20. יסוד נוסף הדרוש הוכחה על פי סעיף 46 לחוק כפי שצוטט לעיל, הוא כי הפגיעה
16 בשלמות היצירה יש בה כדי לפגוע בכבודו או בשמו של היוצר. בעניין זה יש לבחון בין
17 היתר אם הציבור עלול לסבור בטעות כי היצירה הפגומה או המסולפת היא יצירתו של
18 היוצר, מידת השינוי הפוגע במאפייני היצירה, ואם נעשו שינויים קודמים ביצירה
19 (ראו: אפורי, שם, בעמ' 363-364). המבחן הוא מבחן אובייקטיבי בעל ממד
20 סובייקטיבי, המתמקד בסבירות היפגעותו של היוצר מן הסילוף (ולא בסבירות הפעולה
21 הפוגענית) (ראו: גרינמן, שם, בעמ' 852-854).
22
- 23 עם זאת, סעיף 50 לחוק קובע כי פגיעה בשלמות היצירה לא תהווה הפרה של הזכות
24 המוסרית ככל שמדובר בפעולה סבירה בנסיבות המקרה:
25
- 26 (א) העושה ביצירה פעולה הפוגעת בזכות המוסרית של היוצר,
27 מפר את הזכות האמורה.
28 (ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), עשיית פעולה ביצירה הפוגעת
29 בזכות המוסרית האמורה בסעיף 46(2) אינה מהווה הפרה של
30 הזכות האמורה, אם הפעולה היתה סבירה בנסיבות העניין.
31 (ג) לעניין סעיף קטן (ב), רשאי בית המשפט להתחשב, בין השאר,
32 באלה:
33 (1) אופי היצירה שביחס אליה נעשתה הפעולה;
34 (2) אופי הפעולה ומטרתה;

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

- 1   (3) יצירתה של היצירה על ידי העובד במסגרת עבודתו או
 2   לפי הזמנה;
 3   (4) המקובל בענף;
 4   (5) הצורך בעשיית הפעולה לעומת הפגיעה שנגרמה ליוצר
 5   כתוצאה ממנה. (ההדגשה שלי- ע.ב.) (להלן: "סייג
 6   הסבירות").
 7
- 8   תכליתו של סייג הסבירות היא לאזן בין האינטרסים האישיים של היוצר, לבין
 9   אינטרסים לגיטימיים אחרים שיכולים להיות ביצירה – כגון אינטרסים ציבוריים, או
 10   אינטרס כלכלי של בעל זכות היוצרים ביצירה (אפורי, שם, בעמ' 400-401). סייג זה
 11   זכה לביקורת בספרות המשפטית:
- 12
 13   "אין ספק שהזכות לשלמות, כשאר הזכויות, טעונה איזון אל מול זכויות
 14   אחרות, שאיתן היא עשויה להתעמת, כגון זכות הקניין וחירות הביטוי.
 15   אולם, איזון זה יכול וצריך להתבצע בעיקרו בעת בחינת השאלה אם יש
 16   בפעולה שבוצעה ביצירה או בקשר אליה, כדי לפגוע בשמו או בכבודו
 17   של היוצר,
 18   ...
 19   עריכת מבחן סבירות נוסף, כללי ובלתי מתוחם, שאליו מגיעים מן הסתם
 20   רק לאחר שנקבע, באמצעות מבחן שממילא הוא בעל רכיב אובייקטיבי,
 21   כי אכן נפגע כבודו או שמו של היוצר, עלולה להביא לחריגה מהאיזון בין
 22   האינטרסים המתנגשים. במבחן כזה יא כד' לרוקן במידה רבה את
 23   הזכות לשלמות מתוקן ממש' כזכות שמרכז הכובד שלה הוא ההגנה על
 24   אישיותו הסובייקטיבית של היוצר, ולהפוך אותה לזכות הנמדדת על פי
 25   אמת מידה אובייקטיבית לחלוטין." (גרינמן, שם, בעמ' 861-862).
- 26
 27   מכל מקום, סייג הסבירות מהווה טענת הגנה – ומשכך נראה כי הנטל רובץ לפתחו של
 28   מבצע הפעולה הפוגעת בזכות המוסרית, להוכיח כי הפגיעה היתה סבירה.
 29
- 30   21. בענייננו, מן העדויות והראיות ניכר כי הן התובעים והן כנרת ייחסו חשיבות עליונה
 31   לשלמותה של היצירה; ולמעשה מאז ומתמיד היו צאצאיו של רבניצקי תמימי דעים עם
 32   זמורה כי בכל מהדורה חדשה של ספר האגדה לא ייעשו שינויים או השמטות כלשהם
 33   (ראו סעיפים 27-40 לתצהיר פוגטש). ואמנם עד לפרסומה של סדרת עם הספר,
 34   במשך כמאה שנים מאז פורסם לראשונה ספר האגדה לא נעשו בו שינויים משמעותיים
 35   – ולכל היותר נעשו תיקונים של טעויות שהתגלו, כדוגמת איזכור מקור משובש או
 36   מראה מקום שגוי. כך למשל - בשנת 2007, כאשר עמדה על הפרק הוצאת מהדורה
 37   חגיגית ומיוחדת של ספר האגדה בשיתוף עם "קרן אבי-חי", זמורה התחייב בפני

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

- 1 התובעים כי שינויים בתוכן ייעשו "בעדינות, בהבנה, ותוך שמירה על המיוחדות ועל
2 הייחודיות שבעבודת ביאליק ורבניצקי" (ראו מכתבו לתובעים מיום 22/10/07, נספח
3 יז לתצהיר פוגטש).
4
5 על רקע הדברים הללו, צורמת התנהלותה של משכל – אשר על דעת עצמה החליטה
6 על עריכת שינויים דרמטיים ועל השמטת חלקים עיקריים ומרכזיים ביצירה. כל זאת,
7 תוך שברור לה כי היא מפרה התחייבות מפורשת שנתנה בעניין זה לכנת בכתב.
8 ודוק: משכל לא רק השמיטה פרקים רבים מספר האגדה, אלא אף "חתכה בבשר החי"
9 של היצירה: השמיטה את הניקוד ואת הפירושים והביאורים שכתבו ביאליק ורבניצקי
10 לאגדות, והמדובר באותם חלקים שביצירה המבטאים את אישיותם של המחברים ואת
11 שאר הרוח שהפיוח בסיפורי האגדות. בעניין זה ציינה משכל כי גם ביצירות אחרות
12 שפורסמו בסדרה כדוגמת התנ"ך, שלהן ערך ספרותי לא פחות מזה שנודע לספר
13 האגדה, הושמטו ביאורים ופירושים. ראשית דבר, ברור כי ככל שנעשתה פגיעה
14 בשלמות יצירה אחרת, כמובן מבלי לקבוע כי כך נעשה, הרי שאין בכך לרפא את
15 הפגיעה בשלמות ספר האגדה. חשוב מכך וכפי שכבר צוין, בעניינו של ספר האגדה
16 הניקוד והפירושים והביאורים מהווים חלק אינטגרלי מהיצירה ומן הייחודיות שבה –
17 ולא בהכרח זה המצב גם ביצירות אחרות. בשינויים שביצעה ובחלקים שהשמיטה
18 פגעה משכל לא רק בשלמותה של היצירה אלא גם בערכה הספרותי הייחודי, ולא יהיה
19 זה מוגזם לומר כי היצירה המפורסמת בסדרת עם הספר היא יצירה שונה מספר
20 האגדה המקורי. אשר על כן, פרסום ספר האגדה בסדרת עם הספר מהווה פגיעה
21 בשלמות היצירה שיש להניח כי היוצר הסביר היה מוצא שהיא פוגעת בכבודו.
22
23 לעניין סבירות הפגיעה טוענת משכל כי היא ערכה את השינויים וההשמטות בספר
24 האגדה בתום לב, על מנת שיתאפשר פרסומו במסגרת סדרת עם הספר – סדרה
25 המהווה מפעל של הנגשת "ארון הספרים היהודי" לכל בית בישראל. עוד נטען, כי
26 מכתביהם של ביאליק ורבניצקי ניכר כי גם הם עצמם לא היו מעוניינים בכך שספר
27 האגדה יונח בספריות הציבוריות כאבן שאין לה הופכין, וראו חשיבות וערך רב בכך
28 שסיפורי האגדה ימצאו דרכם לכל "ארון ספרים" בישראל. משכל מוסיפה כי על מנת
29 להשיג מטרה זאת היא קבעה מחיר מוזל עבור הספר, תוך שוויתרה על עשיית רווח
30 של ממש מן הסדרה. מן הראוי להביא בהקשר זה מדבריו של איכנולד בתצהירו:
31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

- 1 "ספר האגדה' בפורמט 'עם הספר' (כמו מרבית הכרכים שהוצגו
2 בסדרה), הוא בגדר 'מתאבן' ל'ספר האגדה' השלם. יצוין כי הכנתו של
3 'ספר האגדה' השלם במהדורה המעודכנת לא הושלמה עד עצם היום
4 הזה. **הספר שהוצאנו במסגרת 'עם הספר' נועד לקרב לבבות**
5 **ליצירה, לעורר את ענייניו של הציבור שספרות האגדה רחוקה ממנו,**
6 **וזאת כדי להגדיל את ציבור הקוראים אשר ירכוש את היצירה**
7 **בשלמותה לכשתצא לאור המהדורה החדשה השלמה והמדויקת,**
8 **בניקוד מלא ומדויק ובביאורים מעודכנים כפי שהנתבעות 1 ו-2 הודיעו**
9 **כי הן מתעתדות לעשות בעתיד.**
10 ...
11 **ספר האגדה' במהדורת 'עם הספר' – שאנו התחייבנו לשלם עבורו**
12 **תמלוגים – לא נועד לשם עשיית רווח, ולא כוונה להתעשר עמדה**
13 **מאחורי החלטה לכלול אותו בסדרת 'עם הספר'.**
14 ...
15 **המחיר המזערי שנקבע לכל כרך בסדרת 'עם הספר', נועד לכסות**
16 **את הוצאות הבסיסיות ולהבטיח שההצדעה למכלול הספרות**
17 **היהודית לדורותיה, תקרב את אוצר הספרים היהודי לכל הציבור**
18 **הרחב, במחיר השווה לכל נפש. יצוין, כי למרות המחיר המומלץ**
19 **לצרכן שצוין ע"ג כריכת הספר (98 ₪), נמכר הכרך במחיר שווה לכל**
20 **נפש (35 ₪). (ההדגשות שלי- ע.ב.) (סעיפים 40-43 לתצהיר).**
21
22 ראשית ייאמר, כי אכן הרעיון העומד ביסודה של סדרת עם הספר – תחיית היצירה
23 היהודית-עברית והנגשתה לציבור רחב של קוראים – הוא רעיון שובה לב וראוי
24 להערכה. בוודאי שרעיון זה מגלם גם אינטרס ציבורי, באשר הסדרה מאפשרת לכל
25 קורא גישה והזדמנות להיכרות עם "האוצרות הטקסטואליים של הציביליזציה היהודית"
26 (כלשונו של פרופ' שטרן, סעיף 2 לתצהירו), הדיוט כמלומד וצעיר כבוגר. מטבע
27 הדברים, היקף הפרויקט חייב את ועדת המומחים לקבל החלטות קשות – הנובעות מן
28 השאיפה לכלול כמה שיותר כתבים במגבלות הזמן, המקום והתקציב שמאפשרת
29 הסדרה. ואולם המטרה, שבהחלט ניתן לומר כי היא נעלה, אינה מקדשת את כל
30 האמצעים. כפי שכבר הוברר, השינויים וההשמטות שעשתה משכל בספר האגדה הם
31 כה דרמטיים – עד כי היצירה איבדה לא רק מחינה, אלא אף ובעיקר מערכה וייחודיותה
32 הספרותיים. זאת ועוד, יש לתהות אם השמטה של הניקוד והפירושים והביאורים
33 דווקא, אכן מגשימה את המטרה של הנגשת ספר האגדה לקהל היעד – או שמא
34 ההיפך מכך.
35
36 אין בכוונתי וגם אין באפשרותי להתחקות אחר רצונם של ביאליק ורביניצקי המנחים
37 לעניין אופן פרסומו של הספר. גם אין לכך משמעות בענייננו – שכן כבר הוברר כי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

**03 מרץ 2013
ת"א 1219-09**

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 המבחן לפגיעה בשלמות היצירה על פי חוק זכות יוצרים הוא אובייקטיבי. יחד עם זאת,
2 מן הראוי להביא מספר מילים מדברי המבוא שכתבה ד"ר רות קלדרון לפרסום בסדרת
3 עם הספר, המלמדים כי המחברים דווקא ראו חשיבות לשמירה על שלמות היצירה:

4
5 "בנוסף לכך מבקשים העורכים (ביאליק ורבניצקי-ע.ב.) שריבוי העצים'
6 – קטעי האגדה – לא יסתיר את 'היער', עולם האגדה בכללותו.
7 ובמילותיו של ביאליק: 'שיטה...שנותנת לקורא את האפשרות לא רק
8 להכיר בדרך מתוקנת את פרטי האגדה, אלא גם – מה שחשוב ביותר
9 – לעמוד מתוך הפרטים על הכלל כולו ולתפוס בסקירה אחת את כל
10 עולם האגדה העברית במלוא שיעור קומתו ומצדי צדדיו העיקריים'
11 (ח"נ ביאליק 'לכינסה של האגדה', אודיסה תרס"ח). (ההדגשה שלי-
12 ע.ב.)
13

14 יש אף קושי ממשי להלום את טענת תום הלב שבפי הוצאת משכל, וזאת לנוכח
15 הנסיבות שבהן הסכם ההוצאה לאור שבו התקשרה עם כנרת אסר עליה באופן שאינו
16 משתמע לשני פנים לבצע כל שינוי או השמטה בתוך הספר. ועוד יצוין, כי הגם שיש
17 בפרסום ספר האגדה במסגרת הסדרה משום שליחות חברתית, ברי כי הדבר לא
18 נעשה על ידי הוצאת משכל מטעמים אלטרואיסטיים בלבד. יש להניח כי המוניטין של
19 ביאליק ורבניצקי שירתו את משכל בפרסום ושיווק הסדרה. בנוסף, משכל היתה
20 מעוניינת בקבלת זכות הפצה בלעדית למהדורה החדשה והמלאה של ספר האגדה
21 לכשתושלם, ומשכל היתה תחת הרושם כי פרסום הספר במסגרת הסדרה יועיל ויקדם
22 את מכירות המהדורה החדשה (ראו סעיף 41 לתצהיר איכנולד).
23

24 23. לאחר איזון אינטרסים ושקילת השיקולים הרלוונטיים, המסקנה המתבקשת היא
25 שהפגיעה בשלמות ספר האגדה שנעשתה על ידי הוצאת משכל היא בלתי סבירה –
26 ועל כן משכל הפרה את הזכות המוסרית ביצירה זאת. ואולם בנוסף למשכל, התובעים
27 מבקשים לחייב גם את כנרת בפגיעה בזכות המוסרית – ולכך אין מקום; ואבאר.

28
29 כנרת פעלה להגן על שלמות היצירה בסדרת עם הספר, ובתוך כך קבעה בהסכם
30 ההוצאה לאור שבו התקשרה עם הוצאת משכל כי האחרונה לא תערוך כל שינוי או
31 השמטה בספר האגדה פרט לשינויי עיצוב. במהלך עדותה טענה פוגטש לראשונה כי
32 כנרת התרשלה כלפי התובעים, בכך שלא וידאה לפני יציאתו לאור של כרך ספר
33 האגדה בסדרה כי הוא אמנם הודפס בשלמותו (ראו בעמ' 29 לפרוטוקול ש' 13-14).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 לא רק שמדובר בשינוי חזית אסור, אלא שטענת הרשלנות נטענה באופן סתמי וכוללני
2 – ודי בכך על מנת לדחותה.

3
4 מעבר לכך, זמורה הסביר בעדותו – ודבריו מקובלים עליי – כי הוצאת משכל היא
5 הוצאת ספרים מכובדת וותיקה, עימה הוא חתם על חוזה חד משמעי המבטיח את
6 שלמות היצירה; ובנסיבות אלה לא מצא לנכון לנקוט פעולה אקטיבית נוספת להבטיח
7 כי לא יעשו שינויים בספר האגדה במסגרת סדרת עם הספר (ראו עדותו בעמ' 41 ש'
8 16-11).

9
10 לבסוף יצוין, כי סעיף 50 לחוק זכות יוצרים הדין בהפרת זכות מוסרית, נוקט בלשון
11 "העושה ביצירה פעולה הפוגעת בזכות המוסרית..". (ההדגשה שלי- ע.ב.). לפיכך, בכל
12 הנוגע לזכות מוסרית (להבדיל מזכות יוצרים), נראה כי החוק אינו מטיל אחריות על מי
13 שמרשה פעולה פוגענית (לעומת מי שמבצע אותה) (ראו: אפורי, שם, בעמ' 399).

14
15 התוצאה היא שדין התביעה נגד כנרת להידחות.

16
17 **הסעדים להם זכאים התובעים**

18 24. התובעים עותרים לצווי מניעה קבועים נגד משכל – המורים על איסור פרסום והפצה
19 של ספר האגדה, ועל איסוף עותקים קיימים של הכרך בסדרה והשמדתם; לפיצוי
20 סטטוטורי בגין הפרת הזכות המוסרית, בשיעור המרבי הקבוע בחוק זכות יוצרים; וכן
21 להשבת התעשרותה של משכל מפרסום ספר האגדה, מכוח דיני עשיית עושר ולא
22 במשפט.

23
24 סעיף 52 לחוק זכות יוצרים קובע כי הפרה של זכות מוסרית מהווה עוולה אזרחית
25 שהוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש] חלות עליה – והמשמעות היא שהנפגע מן
26 ההפרה זכאי לכל הסעדים הניתנים בגין עוולה נזיקית, ובהם גם צווי מניעה. על פי
27 סעיף 56 לחוק, הנפגע מהפרת זכות מוסרית זכאי גם לפיצוי ללא הוכחת נזק:

28
29 "א) הופרה זכות יוצרים או זכות מוסרית, רשאי בית המשפט, על
30 פי בקשת התובע, לפסוק לתובע, בשל כל הפרה, פיצויים בלא
31 הוכחת נזק בסכום שלא יעלה על 100,000 שקלים חדשים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

- 1 בקביעת פיצויים לפי הוראות סעיף קטן (א), רשאי בית
2 המשפט לשקול, בין השאר, שיקולים אלה:
3 (1) היקף ההפרה;
4 (2) משך הזמן שבו בוצעה ההפרה;
5 (3) חומרת ההפרה;
6 (4) הנזק הממשי שנגרם לתובע, להערכת בית המשפט;
7 (5) הרווח שצמח לנתבע בשל ההפרה, להערכת בית
8 המשפט;
9 (6) מאפייני פעילותו של הנתבע;
10 (7) טיב היחסים שבין הנתבע לתובע;
11 (8) תום לבו של הנתבע.
12 (ג) לענין סעיף זה יראו הפרות המתבצעות במסכת אחת של
13 מעשים, כהפרה אחת.
14 (ד) השר רשאי, בצו, לשנות את הסכום הקבוע בסעיף קטן (א).
15

16 משבחר תובע לעתור לפיצוי ללא הוכחת נזק, הוא אינו זכאי שייפסקו לו לצד פיצויים
17 אלה גם פיצויים על נזקים ספציפיים שנגרמו לו – ובכלל זה השבה של רווחי הנתבע
18 [ראו: ע"א 592/88 שגיא נ' עיזבון ניניו, פ"ד מ(2) 254, 266 (1992); ת.א. מחוזי
19 מרכז) 9289-02-09 גולני נ' ד"ר כהן, סעיף 121 לפסק הדין (8/2/2012)]. די בכך על
20 מנת לדחות את התביעה בעילה של עשיית עושר ולא במשפט, וזאת אף מבלי להידרש
21 לשאלה אם יש לעילה זאת תחולה בענייננו כעילה חלופית לחוק זכות יוצרים. עם זאת
22 יוער לענין רווחי משכל, כי הוכח שמדובר ברווח זניח.
23

24 25. צו המניעה האוסר על משכל לפרסם או להפיץ את ספר האגדה בסדרת עם הספר נועד
25 למנוע את המשך הפרת הזכות המוסרית ביצירה, וכך גם הצו המורה על איסוף כל
26 העותקים של כרך ספר האגדה והשמדתם – ועל כן התובעים זכאים כי יינתנו צווי
27 מניעה לטובתם. יצוין כי בסיכומי הטיעונים מטעמן הצהירו הנתבעות כי כל הכרכים של
28 ספר האגדה בסדרת עם הספר נאספו על ידן והושמדו זה מכבר, וזאת כנימוק שלא
29 להורות על צווי מניעה כמבוקש. ואולם אם כך אמנם פעלו הנתבעות, הרי שצווי המניעה
30 בכל מקרה לא ישנו את המצב הקיים ולא יסבו למשכל כל נזק – ולכן אין כל סיבה שלא
31 ליתן את הצוים כמבוקש.
32

33 בעת פסיקת הפיצוי הסטטוטורי מן הראוי להביא בחשבון את העובדה כי משכל הינה
34 הוצאת ספרים ותיקה ומכובדת, ומן הגדולות בישראל - ומתוקף מעמד זה מצופה ממנה
35 כי לא רק שתכיר בחשיבותה של הזכות המוסרית של יוצר ביצירתו, אלא אף תבטיח

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1 את ההגנה על זכות זו במהלך פעילותה העסקית היומיומית. ואולם לא רק שמשכל
2 פגעה בזכותם המוסרית של היוצרים בספר האגדה, אלא שהיא עשתה כן באופן חד
3 צדדי ותוך שברור לה כי היא מפרה את התחייבויותיה בנדון כלפי כנרת. בנסיבות אלה
4 מצאתי כי יש לפסוק לתובעים פיצויים ללא הוכחת נזק בשיעור המרבי הקבוע בחוק –
5 100,000 ₪.

6
7

סוף דבר

8 26. התוצאה היא שהתביעה נגד הוצאת משכל (הנתבעות מס' 3 ו-4) מתקבלת, במובן זה
9 שאני מחייבת אותה בתשלום פיצויים לתובעים מכוח סעיף 56 לחוק זכות יוצרים,
10 בסכום של 100,000 ₪. כן ניתן בזאת צו מניעה קבוע האוסר על הוצאת משכל ומי
11 מטעמה להוציא לאור, לפרסם או למכור את ספר האגדה בסדרת עם הספר או כל
12 עותק בלתי מורשה אחר של ספר האגדה; וצו מניעה קבוע המורה להוצאת משכל
13 לאסוף חזרה את כל העותקים של ספר האגדה בסדרת עם הספר, ולהימנע מלעשות
14 בהם כל שימוש.

15
16

התביעה נגד כנרת (הנתבעות מס' 1 ו-2) נדחית.

17
18

18 חרף התוצאה שאליה הגעתי ביחס לכנרת, ובשל העמדה שנקטה בתובענה ביחד עם
19 משכל, אני רואה לחייב את הנתבעות כולן בתשלום הוצאות התובעים. משכך,
20 הנתבעות ישלמו לתובעים הוצאות בסך של 50,000 ₪.

21
22

ניתן היום, 03 מרץ 2013, בהעדר הצדדים וב"כ.

23
24

ענת ברון, שופטת

25
26

27
28

29

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

03 מרץ 2013
ת"א 1219-09

לפני: כבוד השופטת ענת ברון

1

26 מתוך 26